

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет іноземних мов

Кафедра французької філології

Силабус навчальної дисципліни

ВСТУП ДО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Французька мова і література, англійська мова»

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно),
перша – французька

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “29” серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Вступ до перекладознавства
Викладач (-і)	Білас Андрій Андрійович
Контактний телефон викладача	0957040089
Е-mail викладача	bilas.andriy@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний / Заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	щовівторка, о 15.00 год., ауд. 821 або на платформі zoom за лінком: https://zoom.us/j/2723886639?pwd=RIprQ0xicIFvcnZabUjBd3doWmh2dz09
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Предметом вивчення навчальної дисципліни є види і способи перекладу (включаючи усний переклад), лексичні, граматичні та прагматичні аспекти перекладу, види трансформацій, які застосовуються в процесі перекладу, а також стратегії та техніки перекладу та система сучасних знань про переклад як вид комунікативної діяльності у різних її типах. Зазначений курс також знайомить студентів із поняттям одомашнення та очування як одним з основних підходів до вибору стратегій і тактик перекладу, поняттям еквівалентності та адекватності перекладу, демонструє студентам різні погляди на ці поняття та різні теорії, як українських так і зарубіжних науковців. Курс включає також короткий огляд історії перекладу.</p> <p>Зазначений курс спрямований на формування у студентів навичок вибору стратегій, тактик і технік перекладу залежно від жанру тексту, зі збереженням в перекладі змістової інформації і стильових особливостей тексту. Практичні заняття закріплять набуті на лекціях і під час самостійної підготовки знання з курсу, сформулюють у студентів систему поглядів про основні принципи перекладознавчої науки. Лекційна тематика базується на принципових положеннях перекладознавства і має науково-пізнавальне спрямування. На практичних заняттях розглядаються найбільш проблемні питання курсу як у вигляді дискусій, так і у формі доповідей і презентацій студентів. Курс викладається французькою мовою.</p> <p>Ключові терміни: Базові поняття про перекладознавство. Класифікація видів і форм перекладу. Процес перекладу. Одиниці перекладу. Стратегії і тактики перекладу. Морфологічні, синтаксичні особливості перекладу. Граматичні трансформації. Роль перекладача в процесі перекладу.</p> <p><u>Методи навчання:</u> Інтерактивні практичні заняття, презентації, групова робота, індивідуальна робота, самостійна робота. Методи контролю: Тестування, письмова робота, письмовий фідбек до завдань, виконання індивідуальних завдань з усного перекладу.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувача вищої освіти системно-наукового розуміння теоретичних засад перекладу текстів різних жанрів, засвоєння достатнього мінімуму франкомовної спеціалізованої термінології в галузі перекладознавства, розвиток навичок свідомого відбору мовних засобів з урахуванням лексико-семантичних, граматичних та жанрово-стилістичних особливостей текстів на мові оригіналу і їх перекладу для формування перекладацької компетенції, необхідної для успішної фахової діяльності та проведення наукових досліджень.</p>	

Основними **цілями** вивчення дисципліни є забезпечення студентів знанням теоретичних основ перекладознавства, зокрема способів перекладу різних видів лексики, стратегій і тактик перекладу та шляхів збереження стилю текстів різних жанрів; формування навичок виконання літературного адекватного перекладу фрагментів текстів різножанрового характеру; розширення знань студентів із загального до професійного рівня зі сучасним станом дослідження проблем перекладознавства та з основними етапами розвитку теорій перекладу; розвиток навичок практичного підходу до методичних та теоретичних положень робіт зарубіжних та вітчизняних перекладознавців; розвиток у студентів здатності робити самостійні висновки зі спостережень за процесом перекладу; ознайомлення з основними жанровими особливостями перекладу, а також розвиток навичок філологічного аналізу перекладів у зіставленні з першотворами; ознайомлення студентів із об'єктивними та суб'єктивними чинниками перекладу, із актуальними проблемами перекладу; формування практичних вмінь, які вони зможуть застосувати в професійній діяльності перекладача у франко-українському міжмовному просторі.

4. Програмні компетентності

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Фахові компетентності:

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати французьку та українську мови у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному) для розв'язання перекладознавчих завдань.

ФК 7. Здатність до збирання, аналізу, систематизації й інтерпретації мовних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань з перекладознавства.

ФК 9. Усвідомлення засад і технологій створення перекладних текстів різних жанрів і стилів державною та французькою і англійською мовами.

5. Програмні результати навчання

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та французькою і англійською мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.

ПРН 11. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності. Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та французькою і англійською мовами.

ПРН 14. Використовувати французьку мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.				
6. Організація навчання				
Обсяг навчальної дисципліни				
Вид заняття		Загальна кількість годин		
лекції		20 год.		
практичні заняття		10 год.		
самостійна робота		60 год.		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність 035 Філологія	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
4-й	Спеціалізація 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька	2-й	Нормативний	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість год.		
		Лекції	Практичне заняття	Самостійна робота
Тема 1. <i>Перекладознавство як наука, предмет її дослідження і зв'язки з іншими галузями лінгвістики.</i> Поняття перекладу.		2	-	4
Тема 2 . <i>Становлення і історія теорії перекладу. Сучасні теорії перекладу.</i> Загальна теорія художнього перекладу. Часткові теорії перекладу (аспектна, денотативна, трансформаційна, функціональної еквівалентності). З історії перекладацької діяльності в Україні.		2	-	4
Тема 3. . <i>Класифікація видів і форм перекладу.</i> Види перекладу. Типи перекладу.		2	-	4
Тема 4. <i>Моделі та функції перекладу.</i> Комунікативна, ситуативна та еквівалентна моделі перекладу. Комунікативна, когнітивна та креативна функції перекладу. Націстворча функція перекладу.		2	-	4
Тема 5. <i>Процес перекладу.</i> Одиниці перекладу. Проблема одиниць мови як одиниць перекладу.		2	-	4
Тема 6. <i>Стратегії і тактики перекладу.</i> Поняття прийому, стратегії, методу та тактики перекладу. Поняття одомашнення та форенізації у перекладі. Основні поради перекладачам.		2	-	4
Тема 7. <i>Проблема перекладності і адекватності тексту.</i> Лексика з погляду стилістичної стратифікації		2	-	4

словника: урочиста та церемоніальна лексика, архаїзми, фольклоризми, просторіччя та діалектизми, авторські okazіоналізми. Проблема пошуку відповідників для збереження стилістичного реєстру оригіналу.			
Тема 8. <i>Лексичний аспект перекладу.</i> Фактори, що зумовлюють труднощі адекватного відтворення смислу лексеми у перекладі. Лексичні особливості перекладу.	2	-	4
Тема 9. <i>Граматичний аспект перекладу.</i> Морфологічні, синтаксичні особливості перекладу.	2	-	4
Тема 10. <i>Стилістичний аспект перекладу.</i> Відтворення лексико-стилістичних засобів та прийомів увиразнення змісту: метафори, метонімії, синекдохи, епітетів, гри слів, каламбурів, гіпербола, оксюмору, художнього порівняння, літоти, антитези, парафраз.	2	-	4
Тема 11. <i>Переклад як процес.</i> Етапи процесу виконання перекладу. Редагування перекладу.	-	2	4
Тема 12. <i>Лексичні проблеми художнього перекладу.</i> Реалії як перекладознавча категорія. Поняття про реалії. Структура реалії. Класифікація реалій. Прийоми перекладу реалій. Відтворення власних назв, авторських неологізмів та okazіоналізмів, стилістично маркованої лексики, етнофразеологізмів та усталених виразів, семантичного потенціалу синонімів.	-	2	4
Тема 13. <i>Перекладацька діяльність: досвід, приклади, контрастивний аналіз.</i> Функціональний підхід до перекладу. Операційний інструментарій перекладача. Компенсація як спосіб досягнення адекватності у перекладі стилістично знижених висловлень	-	2	4
Тема 14. <i>Роль перекладача в процесі перекладу.</i> Перекладацькі стратегії та рішення. Поняття про перекладацьку стратегію: доместикація/одомашнення; форенізація/очуження; Чинники, які впливають на прийняття перекладацьких рішень.	-	2	4
Тема 15. <i>Нестандартне мовлення як компонент сучасного французького дискурсу та проблеми його перекладу.</i> Лінгвостилістичні особливості французького	-	2	4

<p>розмовного мовлення. Словотвірні особливості французьких колоквіалізмів як об'єкт перекладу. Кодові арготичні підсистеми. Переклад структурно маркованих одиниць французького розмовного мовлення. Відтворення метафоричної та метонімічної природи розмовної лексики. Полісемантичні колоквіалізми у перекладі. Переклад розмовних фразеологізмів.</p>			
Загалом	20	10	60
7. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання курсу	<p>Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті. По закінченні курсу студенти отримують залік на підставі оцінок, отриманих на практичних заняттях. Система контролю знань студентів здійснюється через: поточний контроль – (1) усне опитування на практичних заняттях, (2) тестові завдання, які мають на меті перевірити рівень теоретичних знань з курсу та практичних навичок володіння студентами основ перекладу; підсумковий контроль – підсумкова контрольна робота: тестові завдання, які охоплюють матеріал курсу.</p>		
Вимоги до письмової роботи	<p>Підсумкова контрольна робота – тестові завдання, які охоплюють матеріал змістового модуля 1.</p> <p>Тест складається з 25 завдань формату «множинний вибір», виконання яких демонструє рівень теоретичних знань та сформованості у студентів соціокультурної та соціолінгвістичної компетенції. Правильний варіант відповіді оцінюється в 1 бал. виправлений з неправильної на правильну – 0,5 бала. Нерозбірливо написана, невірна відповідь, її відсутність – 0 балів.</p> <p>Перелік питань, які виносяться на підсумкову контрольну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Traductologie. Définition. 2. Objet et champ d'étude de la traductologie 3. Rapports avec d'autres sciences linguistiques 4. Théories générale et spéciale de la traductionLa structure informative du texte et les espèces d'information. 5. La théorie générale et les théories particulières de la traduction. 6. Aspects historiques de la traduction. 7. La traduction de la Bible du latin en français 8. Les versions de référence de la Bible 9. Théories Prescriptives ou Classiques de traduction 10. Théories descriptives de traduction 11. Théories prospectives de traduction 12. Problèmes de la définition de la traduction. 13. Les théoriciens de la traduction. La traduction et les autres disciplines humaines. 14. Les termes clés de la traduction. 		

15. Les types de traduction.
16. Les types de traducteurs
17. Le problème de l'unité de traduction.
18. Les niveaux de la traduction (phonème, morphème, mot, syntagme, texte).
19. Les procédés techniques de la traduction.
20. Les transformations d'ordre global et les transformations d'ordre intratextuel.
21. Les exigences envers les traducteurs
22. Problème de traduisibilité
23. Le concept d'«équivalence». Acceptions générales
24. Types d'équivalence
25. Équivalence linguistique
26. Équivalence paradigmatic
27. Équivalence stylistique
28. Équivalence sémantique
29. Équivalence formelle
30. Équivalence référentielle
31. Équivalence pragmatique
32. Équivalence fonctionnel
33. Adéquation de la traduction
34. La structure informative du texte et de ses éléments de base
35. L'information dénotative (sémantique).
36. L'information connotative (émotive, expressive, stylistique).
37. L'information sociolocale (sociale, sociogéographique)
38. L'information chronologique (temporelle, diachronique)
39. L'information socioculturelle (pragmatique)
40. Composants informatifs occasionnels
41. L'information associative imagée
42. L'information néologique expressive
43. L'information allusive
44. L'information fonctionnelle.
45. Les correspondances lexicales dans la traduction
46. Théorie des correspondances régulières
47. Les types de correspondances lexicales interlinguistiques.
- Les correspondances de forme
48. Les correspondances complètes et partielles
49. Les correspondances constantes (permanentes) et occasionnelles (contextuelles)
50. Les espèces de correspondances résultant du procédé de traduction.
51. Les correspondances fonctionnelles.
52. La recherche des universaux
53. L'assemblage et la dislocation des phrases. La traduction des tournures participiales absolues
54. Correspondances occasionnelles et traduction aux différents niveaux d'équivalence
55. Modes et procédés de traduction
56. Equivalences grammaticales
57. Correspondances grammaticales à choix variable

	<p>58. Transformations grammaticales de la traduction</p> <p>59. Les principales étapes de la traduction d'un texte.</p> <p>60. Les réalités et leur traduction.</p> <p>61. La spécificité linguistique de la traduction des noms propres.</p> <p>62. Les transformations lexicales dans la traduction.</p> <p>63. Les problèmes de la traduction des emprunts.</p> <p>64. Les problèmes de la traduction des néologismes.</p> <p>65. Les calques comme un des moyens de la traduction.</p> <p>66. Les particularités de la traduction des textes scientifiques et techniques.</p> <p>67. Les principaux modèles de la traduction.</p> <p>68. Les types de noms propres et leur traduction.</p> <p>69. Le problème de faux amis des traducteurs.</p> <p>70. La phrase élliptique et les particularités de sa traduction.</p> <p>71. La conversion comme moyen sémantico-morphologique de la formation des mots dans l'aspect de la traduction.</p> <p>72. Les particularités de la traduction des phrases impersonnelles.</p> <p>73. Les déterminants du nom français et les moyens linguistiques de leur traduction en ukrainien.</p> <p>74. La notion du style dans le contexte de la théorie de la traduction.</p> <p>75. Les tropes (métaphore, métonymie, comparaison) et les particularités de leur traduction.</p> <p>76. Les figures de style (répétition, gradation, structures parallèles) et les particularités de leur traduction.</p> <p>77. Les problèmes de la traduction du style familier (aspect phonétique, lexical et grammatical).</p> <p>78. Les expressions phraséologiques et les particularités de leur traduction.</p> <p>79. Le principe de la hiérarchie des valeurs (des valeurs hiérarchisées)</p> <p>80. Les particularités de la traduction de la prose littéraire</p> <p>81. La spécificité de la traduction poétique</p> <p>82. Les particularités de la traduction du genre dramatique</p> <p>83. La traduction de la littérature sociopolitique</p> <p>84. La traduction de la littérature scientifique et technique</p>
Практичні заняття	<p>Усне опитування та дискусія з питань практичного заняття реалізує поточний облік успішності студентів на основі чотирибальної шкали оцінок за виконання того чи іншого виду завдання з перекладу.</p> <p>Лабораторні роботи з практики перекладу з французької на українську та навпаки перевіряються на повноту і адекватність перекладу.</p> <p>Тестові завдання формату «множинний вибір», які мають на меті перевірити рівень теоретичних знань з теми практичного заняття.</p>
Підсумковий контроль	<p>Форма контролю: залік</p> <p>Форм здачі: комбінована</p>
7. Політика навчальної дисципліни	
Курс читається французькою та українською мовами.	

Максимальна сума балів, яка присвоюється студентові/студентці за курс, становить 100 балів, яка є сумою балів за виконання практичних завдань (70) та підсумкового контролю (30).

При виставленні заліку (максимум 100 балів) враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані під час аудиторних занять, при виконанні індивідуальних письмових завдань, а також бали за тематичні контрольні роботи. Не допускається користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування, а також списування та плагіат при виконанні письмових завдань. Студенти мають право відпрацювати пропущені практичні заняття у письмовій формі.

Студенти, котрі навчаються за **індивідуальним** графіком, опрацьовують частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим виконанням трьох письмових завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються «Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-induvid.-grafik.pdf>.

Порядок перезарахування результатів **неформальної** освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів з лінгвістики на платформах Coursera, UdeMy, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>.

Студенти, які не набрали 50 балів за відомістю №1, мають право перескласти залік за відомістю № 2.

На консультаціях викладача студенти мають можливість отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до практичних занять та при виконанні індивідуальних письмових робіт.

Наприкінці курсу студенти мають можливість надати фідбек щодо якості викладання дисципліни <https://forms.gle/tNVZEkRtJ6sQyAAR9>.

Дотримання **академічної доброчесності** засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:

Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за покликанням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти». Ознайомитися із положенням можна за покликанням: <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативнідокументи/polozhenja/>.

8. Рекомендована література

1. Чередниченко О. І., Коваль Я. Г. Теорія і практика перекладу. Французька мова=Theorie et pratique de la traduction le francais: підручник для студентів. К.: Либідь, 1995.
2. Максименко О. В. Усний переклад: теорія, вправи, тексти (французька мова): навч. посібник . Вінниця: НОВА КНИГА, 2008.
3. Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу : навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2009
4. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства : підручник .- Вінниця: Нова Книга, 2008.
5. Основи перекладознавства: навчальний посібник/ за ред. А.Є. Нямцу .- Рек. МОН . Чернівці: Рута, 2008 .
6. Терехова С.І. Основи перекладознавства: навч. посібн. для студентів ВНЗ зі спеціальності "Переклад" . 2-ге вид., випр. і доп. К.: Вид. центр КНЛУ, 2014 .
7. Українське перекладознавство ХХ сторіччя: бібліографія/ уклад Т.Шмігер. Львів: ЛНУ, 2013 . 626 с.
8. Чередниченко О. Про мову і переклад. К.: «Либідь», 2007.
9. Зорівчак Р. «Боліти болем слова нашого». Поради мовознавця. Тернопіль: «Мандрівець», 2008.
10. Bilas, A. (2020). Psycholinguistic Aspect of Phonetic and Orthographic Means of French Colloquial Speech in Ukrainian Translation. PSYCHOLINGUISTICS, 27(2), 71-89. <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2020-27-2-71-89>.

Викладач: Андрій Білас, доцент кафедри французької філології